N:o 5. | Redaktör och utgifvare: **FRANS J. HUSS.** Expedition: Olofsgatan 1 (Hötorget 6,) 1 tr. upp öfv. gård. | Stockholm den 1 Mars 1889. | Pris: Helt år 5 kr., Lösn:r 25 öre. Annonspris: 10 öre petitraden. Bilaga 1: 30 öre. | Årg. 9.

Pianot.

Historik öfver dess uppkomst, samt om utvecklingen af stilen och tekniken för detta instrument*.

I.

Ursprunget.

Pianots eller Klaverets uppkomst kan ledas tillbaka från den »gråa forntiden»; ty likasom orgeln i grunden härstammar från säck- eller panspipan, så kunna såsom förelöpare till klaveret lyran, kitharan och synnerligast *monochordet* få anses — korteligen alla harpan och lutan liknande instrument, hvilkas strängar antingen knäpptes med fingrarna eller slogos med *plektron* (en liten staf af trä, metall, eller elfenben). Det enklaste instrumentet af detta slag var monochordet, ty det bestod endast utaf en aflångt fyrkantig låda, hvarpå *en enda* sträng med ett flyttbart stall var spänd. Redan Pythagoras och andra brukade detta instrument vid sina mätningar och teoretiska spekulationer. Medelst det nämnda stallet delades nämligen strängen i olika delar, hvarigenom sålunda en noggrann mathematisk beräkning och bestämning af storhetsförhållandet mellan tonerna kunde åstadkommas. Småningom försågs monochordet med flera strängar. Men då flyttningen af stallet var förenadt med stor omständlighet, så kom man genom orgeln, hvars uppfinnande man räknat så långt tillbaka som till andra århundradet före Kristi födelse, att tänka på en tastatur (klaviatur). Visserligen var orgelns tastatur ända till tolfte århundradet ännu helt ofullkomlig och otymplig, så att de »mer än handsbreda» stora tangenterna af munkarne måste nedtryckas med knytnäfven, det oaktadt kan man antaga att redan Guido från Arezzo (1025) begagnat monochord med tangenter, om också endast såsom undervisningsmateriel, för att demonstrera sitt nya system, i det han lät samtliga tonerna hos detsamma ljuda, hvartill fordrades ett rätt betydligt antal tangenter. Så uppstod förmodligen af *monochordet* ett *klavichord*. Ehuru oegentligt kallade man det senare ända in uti sextonde århundradet för »monochord», sannolikt emedan formen hos klavichordet påminte om sitt ursprung, ty det framträdde likaledes såsom en aflångt fyrkantig låda, som kunde ställas på ett bord eller en annan möbel, tills det sedermera försågs med fötter. Klavichordet var särdeles i Tyskland mycket omtyckt och bibehöll sin plats i hemmet ända till början af detta århundrade, då det slutligen måste helt och hållet ge vika för pianot. Efter våra förfäders ofta nog af hänförelse genomandade beskrifningar, hade det visserligen ingen stark men ofantligt sympatisk ton, som lätt kunde till- och aftaga i styrka. Dessutom kunde dess toner (i motsats till Klavicymbalens, hvarom sedan skall talas) göras bundna och genom en sakta tryckning tvingas i dallring. Den schwabiske skalden O. Schubart*?, hvilken, såsom man torde känna, äfven var en stor musiker, beskrifver klavichordet i sina »Ideer till en tonkonstens estetik», författad under hans fångenskap på Hohenasperg, i följande ordalag: »Detta ensliga, melancholiska, outsägligt ljufva instrument har, om det är förfärdigadt af en mästare, företräde framför flygeln och fortepianot. Genom fingrarnes tryck, genom strängarnes svängningar och dallringar, genom den starka och sakta beröringen med handen kunna bortsmältande, under fingrarne döende drillar, portamento, med ett ord alla grader af känsla med bestämdhet uttryckas». Den hedersmannen Mattheson säger nu samma sak: »Hand- och galanterisaker, såsom ouverturer, sonater, toccator, suiter etc. varda bäst och renast utförda på ett clavichordio, såsom ett sådant hvarmed man mycket tydligare kan uttrycka sångarten genom uthållande och adoucerande, än med de alltid lika starkt ljudande flyglarne och epinetterna (spinettterna). Den som vill höra en delikat hand och rent manér, han före sin kandidat till ett godt clavichordio; ty på stora med 3 eller 4 utdrag eller register försedda klavicymbaler skola många brouillerier echappera örat, och man skall svårligen kunna med distinction förnimma manéren». Ja sjelfve Beethoven yttrade sig högst gynsamt om klavichordet: »Det är det enda af alla tangentinstrument, der man har fullkomlig makt öfver ton och föredrag.» Den bästa ledning för behandlingen af detta nu mera alldeles försvunna instrument lemna oss Em. Bachs och Türks klaverskolor. Det må derjemte anmärkas, att på den tid då klavichordet ännu var i allmänt bruk, namnet »Klavér» äfven användes om detsamma.

Så många förbättringar än klavichordet undergick, väcktes likväl i sextonde århundradet behofvet af ett instrument med kraftigare ton och rikare resurser; man uppfann då klavicymbalen, som hvars föregångare utan fråga kan räknas cymbalen, *Cymbalum*, (ännu i dag i bruk hos bönderna i lill-Ryssland samt hos de ungerske Zigenarne) och Psalterium. Detta instrument uppträdde i de mest skilda former, dels taffelformigt under namnen: *spinett*, *clavecin*, *original*, *klavicymbal*, dels i större, våra nuvarande flyglar, liknande form under

* Den populära uppsats, som vi härmed börja, är hufvudsakligen öfversättning af en af Adolf Ruthardt, lärare vid musikkonservatoriet i Leipzig, författad broschyr, som blifvit mycket fördelaktigt bedömd af den tyska kritiken.

* C. F. D. Schubart, f. 1739 död. 1791 som direktör för hertigliga hofmusiken och teatern i Stuttgart, satt 10 år i fångenskap med anledning af en falsk uppgift om kejsarinnan Maria Theresias död, införd i den af honom redigerade tidskriften »Deutsche Chronik».

Med detta nummer följer till tidningens årsprenumeranter Musikalbum, musikbilaga I, innehållande för sång: Aug. Söderman: *Visa*, 4 stäm. *Koral* (hittills outgifna); för piano: L. Wenzel: *Friskt mod*; Em. Sjögren: *Melodi*; O. Klauwell: *Albumblad*.

namn af *harpsichord* och i Tyskland — der sällan annat än flygelformen förekom — Kielflügel, Steertstück, Schweinskopf. I Frankrike föredrog man deremot clavecin'en och de ännu mindre *Epinetten* (Espinette.). (Forts.)

Teaterfrågan.

Ett konsortium för byggnad af nytt operahus och operaverksamhetens upprätthållande.

En ny omfattande plan till den så mycket ventilerade teaterfrågans lösning har i dessa dagar blifvit offentliggjord i våra dagliga tidningar och af dem alla omfattad med mycket intresse. Det nya förslaget går egentligen ut på byggandet af ett nytt operahus — såsom en af de nämnda tidningarne riktigt nog kallar det — på »nationalsubskription», och det säger sig sjelft att vi, som alltid förordat detta sätt att lösa byggnadsfrågan, måste helsa med tillfredsställelse detta sätt att lösa den vigtiga frågan, det enda som vi anse kunna leda till önskvärdt resultat, då medel dertill ej kunna förväntas af riksdagens och hufvudstadens styrande män, på annan väg än möjligen den som nu föreslås, och hvilken, som sagdt eger karaktären af en nationalsubskription för ändamålet, denna i form af ett premie-obligationslån. De ifrågavarande obligationerna skulle inlösas efter utlottning, likasom statens jernvägsobligationer, men denna omständighet borde ej betraktas såsom stridande mot lotterieförordningen, då med skäl kan påstås, att här gäller ett »konstlotteri» till förmån för ett verkligt allmännyttigt företag, till kanske den enda möjliga lösning af en vigtig fråga, hvars slutliga afgörande bör på alla håll vara efterlängtad och som icke utan våda för den högre sceniska konsten i vårt land kan längre uppskjutas. Ty här är icke fråga om en *nybyggnad* af vårt operahus; vi skulle då icke omfattat förslaget med så stort intresse, nej det gäller än mera nämligen att ställa vår nationalopera på en säker ekonomisk sjelfständig basis, så att icke såsom nu densammas ve och väl är öfverlemnadt åt slump eller spekulation. Meningen är att af de medel som enligt förslaget blifva disponibla bilda en grund- eller reservfond till tryggande af teaterns framtida verksamhet, och i afseende på dennas ordnande sluta vi oss fullkomligt till de aktade undertecknarne af konsortiets till finansdepartementet inlemnade, här nedan resumerade förslag, då de säga »att i det nya skick, hvari frågan då kommit, svårighet ej skall möta för ett ändamålsenligt arrangement beträffande teaterverksamhetens uppehållande, måhända sålunda, att teatern kunde komma att förvaltas under h. m. konungens höga hägn och under de former hvarom öfverenskommelse då kunde träffas». Särskildt efter den kontrovers som nyligen förekommit mellan nu varande teaterstyrelsen och de operamedlemmar, som velat bilda det i vårt förra nummer omtalade »konsortiet», är en på samma gång sakkunnig och kraftig teaterstyrelse, som står öfver alla enskilda spekulationer önskvärd.

De personer, som ställt sig i spetsen för detta byggnadskonsertium, äro öfverståthållaren frih. *Tamm*, landshöfding *Themptander*, hofmarskalken *Reuterswärd*, bankofullmäktigen dr *Arnberg*, kabinettskammarherren *E. Ribbing*, godsegaren *Walldén*, sekreteraren hos Riksgäldsfullmäktige *Wikblad* och bankdirektör *Knut Wallenberg*, som lär vara förslagets förtjenstfulle upphofsman.

Konsortiet, som bär namnet »Teaterbyggnadskonsortiet», åtager sig att på Stora teaterns tomt bygga ett nytt teaterhus åt Kungsträdgården med bibehållande af fasaden åt Gustaf Adolfs torg, hvilken ju — enligt vår tanke obefogadt — anses såsom en slags omistlig konstrelik, vid hvilken man aldrig bör röra. Längs denna fasad skulle utåt torget i bottenvåningen inredas affärslokaler. För öfrigt skulle Arsenalsgatans körbana läggas ut med hela den nuvarande trottoarens bredd och en ny trottoar löpa fram under portiker i det nya teaterhuset.

Byggnaden skulle blifva färdig under loppet af 1891 och dess salong inrymma omkr. 1200 personer (nu varande teatersalongen är beräknad för 940 platser). Under byggnadstiden skulle representationerna fortgå i nuvarande Stora teatern, men så snart det nya operahuset blir färdigt skall det gamla rifvas, dock, som sagdt, med bibehållande af sin fasad, och på tomten sedan bygga ett hus till uthyrning.

Till teaterbygnaden, som skulle kostnadsfritt öfverlåtas till staten, anslår konsortiet *två och en half million* kronor.

Dessutom förbinder sig detsamma att öfverlemna *femhundratusen* kronor såsom en grundfond till tryggande af teaterns framtida verksamhet.

Af Stockholms stad skulle såsom bidrag till tomtens bebyggande begäras ett belopp af *sex hundra tusen* kronor.

Till sjelfva teaterverksamheten i detta nya sånggudinnornas tempel skulle, utöfver de inkomster, som föreställningarne kunna inbringa, således vara att påräkna främst inkomst af hyrorna för de i teaterbygnaden för uthyrning afsedda affärslokaler med ett belopp af *ett hundra tusen* kronor årligen vidare räntan på grundfonden efter 4 procent eller *20.000* kr. samt konungens anslag på *60,000* kr. Slutligen gör konsortiet till ett oeftergifligt vilkor för planens realiserande, att riksdagen fortfarande beviljar *60,000* kr., särskildt med hänsyn dertill, att staten ju skulle för intet erhålla den storartade byggnadskomplexen.

För att utföra sin storartade plan begär konsortiet hos k. m:t rättighet att upplägga ett *premieobligationslån å tio millioner kronor*, med en amorteringstid af 55 år och med obligationer lydande å 20 kr.

Vid utlottningen skulle kapitalet återfås jämte minst 2 proc. ränta.

Tre millioner af dessa medel skulle, såsom redan blifvit nämndt, anslås till teatertomtens bebyggande och teaterns grundfond. De återstående sju millionerna ämnar konsortiet anhålla, att Stockholms stad ville såsom deposition mottaga med förbindelse att förränta dem efter $3^1/_4$ proc. samt att inlösa utlottade obligationer. Det beräknas, att staden, som ju för öfrigt icke kan erhålla sina lån för en dylik låg ränta, skulle härigenom göra en vinst t. o. m. öfverstigande de 600,000 kr., hvilka konsortiet anhåller, att den skulle lemna såsom bidrag till teaterbyggnaden.

Om lånets öfvertagande är redan preliminärt aftal träffadt med landets mest framstående bankinrättningar och bankirer.

I fråga om sättet för teaterverksamhetens bedrifvande anser konsortiet, att med slika ekonomiska garantier intet hinder bör kunna finnas för teaterns fyllande af sitt mål att vara en anstalt för nationel konstbildning. De närmare bestämmelserna i detta syfte anser det sig dock icke böra beröra.

August Södermans manuskriptsamling.

Anteckningar af *A. L.*

48. Entreakter för orkester, 2 numm.er, i pianoskiss. — Fins icke blott två »nummer», utan två häften, med tillsammans 7 nummer, betitlade: Marsch, Serenad, Nocturne, Tarantella, Tyrolienne, Intermezzo och Fjellsång. Alla äro, att döma af de antydande skisserna, raskt och ledigt utkastade, förträffligt passande för sitt ändamål, som väl varit att i allmänhet utfylla mellanakter vid Stjernströms föreställningar, utan afseende på någon bestämd pjes. Bäst är intermezzo, som ännu plägar spelas mellan akterna af Regina von Emmeritz.

49. Kung Märta, två korta nummer för piano. — Två körer i folkton, tillhörande första och fjerde akterna af denna Hedbergs pjes, som gafs å Mindre teatern $^{14}/_2$ 1860.

50. Melodram till Skatten, ett kort nummer. — Oafslutad blyertsskiss på halfannan sida. I en nyligen återfunnen förteckning af Södermans egen hand på hans gifna dramatiska arbeten fins ingen pjes med detta namn. Dahlgren upptager en sådan, men den gafs redan 1848 och dertill omtalas ingen musik.

51. Scen och Aria ur op. Fiskarflickan (på samma ark ett preludium för Oboe). — 164. Scen och Aria ur Fiskarflickan, fint renskrifvet partitur. — Utom dessa nummer fins till samma opera en påbörjad körskiss, daterad 31 okt. 1853, samt fullständig handskrifven text på vers i två akter af J. F. Kjellstrand, hvarur framgår att pjesen rör sig om en fiskarflicka på Öland, som föredrager en page framför en fiskare, hvarför den senare spinner mordplaner mot pagen, tills denne i det kritiska ögonblicket räddas af ingen mindre än »Carl Gustaf, Sveriges tronföljare», hvilken täckes förena de älskande. Tvifvels utan blef ingenting mera färdigt i musik än den omtalade arian, hvilken sjöngs redani juni 1854 i Göteborg, enligt en annons i Handelstidningen, och utkom hos Hirsch 1856 för sång och piano med förkortad riturnell, under titeln »Hymn till natten», hvadan läsaren sålunda sjelf kan öfvertyga sig om dess klassiska ro och rent af mozartiska välljud vid sidan af några södermanska egenheter. Partituret är det prydligaste af alla Södermans handskrifter, skrifvet med blått bläck inom ramar på hvarje sida af det tjocka notpapperet från J. & F. Harwood i London; ehuru en smula trasigt, vore det en verklig Leckerbisschen för en samlare.

52. Jungfrun i rosengård, romans i två sättningar (Ass dur, E dur). — Sättningen i Ass synes ha varit den första, och ämnades för bariton med orkester och violoncellsolo. I andra sättningen äro detta solo och alla orkesterantydningar öfvergifna, deremot synes denna blyertsskiss ännu senare vara ifyld och rättad med både bläck och rödpenna. Märkvärdigt vore väl ock, om denna utprägladt södermanska harmonik med sina undersköna förhållningar och fördubblingar skulle oförändrad härflyta från så tidigt kompositionsdatum som 17 nov. 1855, hvilket uppgifvits för oss af förläggaren hr Hirsch, som intagit stycket i häftet »Sånger för en röst» bland efterlemnade arbeten. Dessförinnan har det blott varit tryckt i Svenska Familjournalen.

53. Rosenknoppen, romans med obligat cello. — 167. Idem, för sopranröst med orkester, partitur. Göteborg 10 aug. 1855. — Äfven denna romans koncipierades med orkester och violoncellsolo, men blef i olikhet med den förra, fullständigt utförd i denna form. Den intogs äfven, med piano, bland nyss nämda »Sånger för en röst». Utom partitur och skiss finnas fullständigt utskrifna stämmor, hvaribland en cornetto piccolo i st. f. sångstämma, hvaraf framgår att det hela äfven utförts såsom rent orkesterstycke. Romansen är ej så originel som den föregående och mera i klassisk stil. Instrumenteringen, med väl grupperade kontraster, pizzicati och ett tenorhorn, som går ner till kontra fiss(!) förefaller välklingande, utan att dock ännu ha nått högsta mästerskapet; en egenhet är det ringa användandet af oboen, liksom i Fiskarflickan af fagotten.

54. Anteckningar till Abbén på äfventyr. — Dessa anteckningar utgöras af en nästan fullständig, handskrifven text samt skiss till några sångnummer, daterad Göteborg 11 okt. 1859. I Stockholm gafs komedien på Mindre teatern $^{10}/_{12}$ 1859. Södermans åtgörande inskränker sig till »arrangement», enl. uppgift i hans egenhändiga förteckning på sina arbeten.

55. Musik till Fiskaren och sjöjungfrun eller Bonden som millionär. — Ingen pjes med detta namn fins upptagen vare sig i Dahlgren eller i Södermans förteckning. Manuskripten bestå i diverse skisser och ett påbörjadt partitur, som bär påskriften: »Musiken arr. af J. A. Söderman jr.»

56. Skisser till Hofvet i Biberac. — Denna vådevill gafs i Stockholm redan 1847, men då med Ahlströms musikarrangement. I Göteborg gafs pjesen 1854, men annonserades blott såsom »komedi i 1 akt med sång», utan namn på kompositören. Emellertid står den på Södermans egen förteckning upptagen bland originalkompositioner. Blyertsskissen förråder, att tonsättarens namn verkligen ej förtjenade att annonseras.

57. Namnsdagshelsning den 21 aug. 1851 af en namnsdagsblåsare. — Fyrhändigt pianostycke, skäligen puerilt, såsom kan gissas af datum, men dock röjande sinne för melodi och klang. Det är tillegnadt en m:lle Hilda Josefina Söderholtz, hos hvilken Söderman då ofta vistades, och der hans talang en vacker dag »upptäcktes» af Stjernström, som genast engagerade honom.

58. Heidenröslein. Sånger för en röst. — Åtta sånger med Heines texter: »Im wunderschönen Monat Mai», »Lieb Liebchen», »Die heilgen drei Könige», »Entflieh mit mir», »Lehn deine Wang», »Ich hab dich geliebet», »Deine weissen Lilienfinger», »Es fiel ein Reif in der Frühlingsnacht», dels i skisser (som äfven upptaga ett par andra fragment), dels i renskrifter med tysk och svensk text, daterade nov.— dec. 1856 och juni 1857. De utkommo hos Abr. Lundqvist 1859 och anmäldes s. å. i en utförlig recension af L. Norman i en af våra bästa musiktidningar, den ty värr alt för kortlifvade »Tidning för teater och musik». Vi anföra ur denna i det hela träffande och uppmuntrande recension — en välgörande motsats till Baucks ofta snäfva och preciösa domar i »Ny tidning för musik» — några valda utdrag. Sedan rec. påpekat hurusom Schumann och Franz gjort nya uppslag i den tyska sången, fortsätter han: »Till dessa nya åskådningssätt ansluter sig äfven hr Söderman i sina ofvannämda sånger, i det öfver alt ett bemödande om karakteristik deri bemärkes, äfvensom en högst omsorgsfull konstnärlig utarbetning i detalj, jämte ett i allmänhet proportionerligt förhållande mellan sångstämman och ackompagnementsinstrumentet. Denna cykel synes hafva tillkommit under en period, då bekantskapen med Schumanns till en del hänförande sånger var allt för ny, för att icke hos en fantasirik och för alt vackert nytt emottaglig ung tonsättare med uppenbar kallelse för sångkomposition, som hr S. är, inverka på det egna skapandet, hvilket senare dock ej kan göras honom till förebråelse. Konsthistorien lär oss huru den ena komponisten stödt sig på den andra, tills han förmått upparbeta sig till sjelfständighet, och ett på likhet i skaplynne grundadt anslutande till en god förebild, hälst denna ligger vår tid nära, är alltid att föredraga framför en krystad originalitet, sådan den nu för tiden så ofta påtrugas oss. Dess utom fins i dessa hr S:s sånger så mycket egendomligt, att ett urartande till slafvisk kopia efter originalet hos honom icke är att befara.» Rec. varnar derefter för att äfven imitera Schumanns »mindre efterföljansvärda» manér, hvartill han räknar stundom otillfredsställande slutsätt, ej rätt naturliga modulationer m. m. Detta må nu stå för hans räkning; vår tid är alltför van vid mycket värre harmonisk »überschwänglichkeit», för att vidare kunna kalla Södermans harmonisering »svulstig.» Deremot kan rec. ha rätt i att pianostämman stundom ligger något obeqvämt, äfvensom i sin varning för att taga alt hos Heine för allvar, äfven der han menar ironi. — I sjelfva verket var det utan tvifvel med detta hänförande sånghäfte, som *den schumanska romantikens högsommar höll sitt intåg i vår literatur* (Tannhäuserballaden var då ännu ej tryckt); och det är fast obegripligt, att våra konsertsångare alldeles glömt af dessa visor, som öfverträffa nästan allt hvad i romansväg f. n. hos oss komponeras.

59. Sång af Heine. Se 58.

60. Lyckans gåfva. Dramatisk musik i skiss med blyerts. — Detta Hedbergs sagospel efter Andersens »Lykkens galosker» uppfördes å Mindre teatern $^5/_5$ 1856. Hos Dahlgren står »musik af J. A. Söderman», och Söderman sjelf påstår detsamma, då han upptagit stycket bland sina originalkompositioner. Emellertid är det icke svårt att ur den flyktiga skissen framleta så väl melodien till Fredmans sång n:r 59 som till folkvisan »Jag gick mig ut en aftonstund». Om de öfriga fem eller sex numren möjligen äro Södermans egna, så är likväl alltsammans en mycket svag rutinprodukt.

61. Fyra trior för mansröster. — 155. Mitt allt af Topelius. —

På ett af Söderman handskrifvet konsertprogram utan datum annonseras fyra trior af honom, Serenad, Slummersång, Mitt allt och Flickan i skogen, utförda af herr Dahlgren, Ohlsson och Willman. I det häfte »Trestämmiga sånger för mansröster», som utgafs af Hirsch 1880 bland efterlemnade arbeten, återfinnas dessa vackra trior, plus Gossen i skogen, Bönen, Aftontoner, I månens skimmer, Elfdansen, samt i trestämmig form de såsom qvartetter bekanta Suomis sång och Sjung. Slummersången var dess förinnan tryckt i »Teater och musik» 1876 n:r 10. I skiss finnas en del af dem, äfvensom ett par otydliga, otryckta, alt utan datum. Får man döma efter skissarkets utseende och piktur, så torde det härröra från 50-talet. Intressant är att se, att tonsättaren ursprungligen tänkt Sjung och Suomis sång såsom trior; i den senare finnes redan den treklang utan ters, som upsalasångarne sedermera ändrat, liksom de förfuskat så många andra originalversioner.

62. Se 6.

63. Ett nummer skiss till N:r 1 Taffelmusik. — Denna skiss drar med sig äfven ett andra nummer taffelmusik samt en marsch och en ballet af »de fem sinnena» och andra allegoriska figurer — alt sammans visande sig tillhöra »Timon af Athen», som i maj 1866 upptogs på Stora teatern. Musikaliskt äro de föga märkliga, men just i sin afsigtliga obetydlighet och påfallande simplicitet — som väl äfven skall måla antikens enkelhet — äro de ett prof på Södermans riktiga sinne för det sceniskt afvägda i en musik, som skall sysselsätta örat utan att distrahera handlingen.

64. Skisser till musiken till Torkel Knutsson. — Detta Beskows sorgspel gafs $^{24}/_{1}$ 1862 med musikinlägg af Norman, Randel, Söderman m. fl. Den sistnämdes bidrag inskränka sig till ett par fanfarer, en liten melodram och en marsch, alt föga märk värdigt (om icke deruti, att melodramens trioler erinra om basunsatsen i messans offertorium).

65. Qvartett för mansröster, »Sångens vänner» tillegnad, Göteborg 1854. — Obefintlig.

66. Några timmar på Kronoborgs slott. Karlkör bakom scenen. — 157. En tenorstämma till dito. — Motiven till denna kör äfvensom till ett mellanspel i partitur äro hemtade ur uvertyren som ock föreligger i partitur, dateradt 4 sept. 1858. Pjesen af Oscar Fredrik gafs å M. teatern $^{27}/_{9}$ s. å. Att icke uvertyren omnämnes i vår katalog, beror kanske på att den är *alldeles densamma, som nio år senare kallades uvertyren till Orleanska jungfrun* (se 73)!

67. Hornlåtar. — Några fanfarer i rödkrita.

68, se 3. — 69, se 14. — 70, se 2.

71. Der Landsknecht (Värfningen), 13 juni 1859. — Denna härliga och på senare åren mycket ofta sjungna balladcykel är uttryckligen »componirt für eine tiefe Stimme mit Pianoforte», således utan alla tankar på orkester. De tre sista sångerna hafva ofvannämda datum, de två första äro daterade Stockholm 10 juni, den tredje 12 juni. Titelbladet har en tillegnan till Ludvig Josephson, som dock ej kom med, då cykeln med tysk och svensk text utgafs af Elkan & Schildknecht med förlagsnumret 27. Tryckåret obekant.

72, se 12.

73. Skisser till Orleanska jungfrun, Stockholm 29 sept. 1867. — 90. Ouverture till dito, partitur, afskrift. — Nyssnämda datum på uvertyrskissen är en förfalskning af Söderman sjelf, af samma slag som den han vidtog med sin Concertouverture (se 15). Enligt hvad redan är sagdt föreligger nämligen här i sjelfva verket uvertyrskissen till »Några timmar på Kronobergs slott», hvilken han senare fann värdig att använda till ingångsport åt det Schillerska amazondramat, der den ock först kom på sin rätta plats, enär densamma utan fråga är Södermans mest glänsande och genialiska orkesterkomposition. Nämnda datum är tydligen ifyldt i stället för ett utskrapadt, hvaraf man kan skönja åtminstone månaden aug. (årtalet är naturligtvis 1858), hvilket stämmer med det utskrifna partituret till Oscar Fredriks stycke (se ofvan 66). Anmärkningsvärdt är, att tonsättaren kunnat bibehålla detta partitur alldeles oförändradt till både form och harmoni, endast fullständigadt med den rikare orkesterbesättning, som Stora teatern egde framför den mindre, i det oboe och fagott blifvit fördubblade, hornen fyrdubblade, basunen trefaldigad samt en piccola tillagd. Det torde vara öfverflödigt att påpeka alla de södermanska dragen i denna underbara skapelse: de smattrande hornsatserna, som kasta sig i olika tonarter, de dubbla orgelpunkterna på dominanten och dess septima, de hela takter genomgående förhållningarna, hvarunder harmonien rör sig på det väntade ackordet, m. fl. drag af samma vidgade syn på de harmoniska grundreglerna, som utmärkte Beethoven. — Utom denna uvertyr innehåller partituret till Orleanska jungfrun äfven en mängd fanfarer, en munter dansmarsch, den ståtliga kröningsmarschen, hvilken liksom åtskilliga mellanspel väsentligen grundar sig på uvertyrens motiv, ett litet andante för horn samt ett Domine, hvilket erinrar om messans Credo. Det slutliga datum är 14 okt. 1867, och pjesen uppfördes den 19 i samma månad. Söderman erhöll 300 kr. af den svenska teaterstyrelsen och 150 kr. från Kristiania, der stycket uppfördes 1873. Besynnerligt nog tycktes musiken i början icke särdeles anslå. Så yttrade t. ex. Ny Illustr. Tidning efter första uppförandet: »Hr A. Södermans musik tyckes oss mindre anslående och i melodiskt hänsende rikhaltig än de arbeten som för öfrigt i senare tid alstrats af denne genialiske kompositör. Marschen eger dock åtskilliga vackra momenter». Marschen är utgifven hos Elkan & Schildknecht för piano, uvertyren hos Hirsch för båda partitur, stämmor samt piano 2 och 4 händer.

FÖLJETONG.

Barberaren i Venedig.

Af *Wilh. Meisel.*

Under första hälften af förra århundradet hade i Venedig vid en af de små mörka gränderna, som i mängd ledde från teaterplatsen till canal grande, barberaren Salvatore Apollini sin rakstuga, en person som hörde till sin fädernestads mest populäre innevånare, utmärkt genom den kostligaste humor och en sällsynt medfödd musikalisk begåfning. Den som ville uppsöka honom tog ej gerna miste om vägen, ty långt innan han fick sigte på den lysande skylten öfver den låga dörren till rakstugan, måste han ständigt höra den sångfriske barberaren, som under det han betjenade sina gäster brukade underhålla dem med alstren af sin rika talang.

På morgonen under denna minnesvärda dag, under hvilken denna lilla historia tilldrog sig, fann emellertid Apollini föga uppmärksamhet hos sina kunder, hur mycken möda han än gjorde sig. Alla voro försatta i den högsta spänning genom nyheten att samma afton en ny opera »La fama dell'Onore», med lysande uppsättning skulle gå öfver scenen för första gången. Namnet på komponisten var icke nämndt, skäl nog för de hedervärda venetianska konstvännerna att på vanligt sätt urladda sig i icke så särdeles milda utgjutelser öfver impresarion och hans hemlighetsmakeri. Likväl beslöt man enstämmigt att sammanträffa om aftonen på teatern och kraftigt medverka till domens fällande öfver det nya stycket.

Sedan den sista af kunderna lemnat lokalen gick Apollini åtskilliga gånger fram och tillbaka på golfvet i sin lilla kammare. En stor oro tycktes hafva bemäktigat sig honom. Han strök sakta öfver strängarne på sin luta, hvilkens dofva toner påminte om suckarne från hans hjerta. Han satte sig ned på den låga pallen och stödde hufvudet med båda händerna. Länge satt han så, till dess en solstråle, som förirrat sig till honom och spelade in genom den öppna dörren, gaf hans tankar en ny riktning. Han reste sig upp och trädde ut öfver tröskeln, gick några steg till ett närbeläget hus och blickade upp till ett par fönster i det-

samma, hvilka han noga mönstrade, hvarefter han utstötte ett par betydelsefulla hostningar. Då detta icke framkallade den åsyftade verkan satte han handen för munnen som ett språkrör och ropade uppåt: »Angelina, Angelina!»

Nu öppnades ett fönster i öfversta våningen och det allra som täckaste lilla blonda hufvud, ögonskenligen tillhörande den anropade, lutade sig ned mot den som ropat. Dennes ansigte antog genast det ömmaste uttryck, och med den ljufvaste flöjtton fortsatte han: »Angelina, min lilla dufva, kom då ned på ett ögonblick.»

»Hvad är det nu då som är så vigtigt, vännen min, efter du stör mig i mitt arbete, du vet ju att stickeriet för contessan måste vara färdigt i dag?»

»Ack! låt nu stickeriet vara, min Angelina, jag vill säga dig något riktigt gladt och trefligt.»

»Godt, jag kommer; men om du narrar mig som du gjorde i förgår, då så . . .» Fortsättningen afklipptes genom stängandet af fönstret. Men Salvatores ansigte fick ett uttryck af skälmiskt välbehag, som genast förvandlade sig till strålande glädje, då flickans vackra, välbildade gestalt visade sig i porten. Han flög i ett nu emot henne och omfamnade henne häftigt, tog det vackra hufvudet mellan sina båda händer så att hon måste blicka honom stadigt in i de trofasta bruna ögonen och sade med en betydelsefull min: »I afton klockan sex kommer Angelina insvept i sin varma mantiglia och knackar på rutan hos sin kära Salvatore; båda gå sedan tillsammans på teatern, der man ger en ny opera. Nå, är du med om det, min älskling?»

Angelina såg först på honom med stora ögon, sedan slet hon sig ifrån honom och klappade händerna i förtjusning, utropande: »O, min dyre vän, hvad du skall ha tack!» och hon bjöd sin Salvatore de friska, röda läpparne till en kyss, han slöt henne till sitt bröst och höll henne länge omfamnad. Slutligen lösgjorde sig Angelina ur hans armar och i nästa ögonblick ilade hon tillbaka in i huset; med ett lycksaligt leende blickade Apollini efter den försvinnande. — — —

Teatern var redan fyld till sista platsen då Apollini med sin fästmö beträdde galleriet. Några af hans vänner, som väntat på dem, makade sig tillsammans, så att det unga paret fick plats i hörnet. Just nu begynte operan. Musiken hade till en början en mera stilla karaktär i visans stil men stegrade sig under fortgången till en höjd af passioneradt uttryck, hvartill man sällan hört maken. Redan efter andra akten hörde man en och annan röst ropa på *maestron*, men då efter en glänsande final ridån föll för sista gången, höjde sig en bedöfvande bifallsstorm, man jublade åt sångarne och ville äfven lära känna den lycklige skaparen af det nya verket. Angelina hade ifrigt med sina små händer deltagit i de allmänna applåderna, nu reste hon sig upp med blossande ansigte för att bättre kunna se den firade kompositören, som snart måste visa sig. Och hon fick se honom då ridån på nytt gick upp, men af häpnad var hon nära att mista sansen; hon fick se sin af konstnärerna omringade och halft framsläpade Salvatore, som oförmärkt smugit sig från hennes sida och trädt ned på scenen samt uppenbarat sig såsom komponisten. Ett tusenstämmigt dånande »eviva!» helsade folkets favorit, han måste gång på gång träda fram och buga sig. Men då det frenetiska bifallet aldrig ville taga slut, trädde han fram till rampen och utropade med ljudelig röst: »Den ärade publiken i Venedig bringar jag för den ära, som vederfarits mig, mitt hjertligaste tack. Tillika får jag tillkännagifva, att jag under de närmaste åtta dagarne vill barbera hvar och en som besöker mig — gratis». På nytt reste sig en storm af bifall, som förqväfde ett plötsligt anskri uppe på galleriet; der uppstod i hast en rörelse, ty en ung flicka hade fallit i vanmakt . . .

Detta skedde den 10 november 1727. Samma vecka egde en ihållande vallfart rum till Apollinis lilla rakstuga; alla ville se den underbare mannen, en simpel handtverkare, som med ett slag skaffat sig ett rum bland dagens hjeltar. Salvatore visade att han förstod sig lika väl på att raka som på att komponera. Men efter slutet af de åtta dagarne stängde han butiken och egnade sig uteslutande åt sitt höga kall. Angelina, som knappt förmådde fatta sin lycka, blef hans älskade hustru. Apollini blef till sin sista stund folkets gunstling, — i synnerhet funno hans folkvisor stor utbredning i Italien; — och när ännu i våra dagar gondolieren i sin smäckra farkost sjunger sin sång, så är denna måhända en *barcarola* af Apollini, barberaren i Venedig*.

"Djamileh".

Af *Georges Bizet.*

»Djamileh» bragtes först inför offentligheten 1870 och har sålunda till tidsföljden sin plats mellan symfonien »Souvenirs de Rome» (eller som den senare kallades »I Rom»), uppförd 1869, och »L'Arlésienne» (musiken till Daudets melodram), uppförd 1872 — bekanta tonverk af Bizet, hvilka gifvits hos oss.

»Djamileh» tillkom under följande omständigheter. Opéra Comique hade 1869 erhållit en ny chef i Camille Du Locle, hvilken gjorde till sin första uppgift att söka ingjuta mera ungdom och nerv i opéra-comique-genren. Auber hade gått hädan och med honom hade den äldre genren förlorat sin sista tolkare. Ett fält var nu öppnadt för det unga frankrikes tonkonstnärer att här försöka sig. Du Locle trädde genast i förbindelse med några af de unga kompositörer som förtjenat sina sporrar vid Théâtre Lyrique. Bland dem var äfven Georges Bizet, hvilken redan nu hade ådragit sig det musikaliska Frankrikes uppmärksamhet. Efter att ha eröfrat »romerska priset» hade han från den eviga staden hemsändt åtskilliga nya tonalster. För Théâtre Lyrique hade han skrifvit operorna »Perlfiskarena» (1863) och »Den sköna flickan i Perth» (1867) och sedermera å *Concerts populaires* framträdt med sin ofvannämnda symfoni. Med glädje emottog han nu uppdraget att skrifva något för Opéra Comique. Sedan länge hade han önskat att i toner omklåda Alfred de Mussets fängslande dikt »Namouna», hvarmed han ville »försöka att införa opéracomiquen på nya banor». Han beslöt nu att förverkliga denna plan, hvilken genast vann Du Locles bifall. Louis Gallet omarbetade »Namouna» för scenen; det nya stycket erhöll namnet »Djamileh» och gafs med Bizets musik för första gången den 22 maj 1872.

Tonsättaren hade hållit hvad han lofvat. Ty denna musik skilde sig betydligt från hela den föregående operacomique-genren, på samma gång den dock alltigenom bär den Bizetska genialitetens hallstämpel. Den samtida kritiken, som aldrig förstod att rätt uppskatta Bizet och hans sträfvanden, helst man hos honom spårade inflytelsen af Wagner, emottog ej heller» Djamileh» med alldeles blida ögon. Man fann musiken till och med »mera öronpinande» (!!) än Berlioz' och Wagners. En senare kritik har dömt annorlunda: »Ur estetisk synpunkt är 'Djamileh' ett första rangens konstverk, i musikaliskt hänseende ett litet mästerverk, en perla, en juvel, infattad med en konstfärdighet som öfverträffar allt annat i den vägen». (Charles Pigot: Georges Bizet et son oeuvre, 1886.) Bizet sjelf tog saken mycket lugnt. »Jag är ganska nöjd med utgången», skrifver han i ett bref till en vän. »Pressen har varit i hög grad intressant. Aldrig har väl en opéra-comique i en akt utsatts för en mera allvarsam och rent ut sagdt mera passionerad kritik. Det gamla talet om Wagner håller i sig. Man har verkligen på ett par håll tillerkänt mig inspiration och begåfning, men allt sammans har det der Wagnerinflytandet förstört. Men jag är nöjd ändå. Jag eger den absoluta vissheten att nu ha kommit

* Apollini, född i början af 18:de århundradet i Venedig, var ett stort geni; endast hans otillräckliga och rent autodidaktiska musikbildning spärrade vägen för honom till mästerskapet. Utom flera operor, hvilka blefvo repertoarstycken på nästan alla italienska scener, skref han en oräknelig mängd barcaroler, som voro allmänt omtyckta.

in på den väg jag sökt. Och jag vet hvad jag gör.»

Länge fick icke Bizet beträda »den nya vägen». »L'Arlésienne», ouvertyren »Patrie» samt den genialiska och originela operan »Carmen» var allt det nya Bizets rika konstnärs-ande hann skänka verlden när den oförmodadt kallades hän till andra rymder. Den 3 mars 1875 gick »Carmen» första gången öfver tiljan. På dagen tre månader derefter hade dess mästare utandadts sin sista suck. Först då fann Frankrike hvad det egt i Georges Bizet.

* * *

Texten till »Djamileh» på vår operascen är öfversatt af Ernst Lundqvist och är utgifven i Looströms operatextbibliotek. Händelsen tilldrager sig i Haruns palats i Kairo.

Från Scenen och Konsertsalen.

Kgl. Operan. Febr. 16 *Vermländingarne* — 17 Wagner: *Tannhäuser* — 18, 20 Adam, *Konung för en dag* (Zelida frk. Holmstrand, 1:a debuten), balett: *Pas de deux, Skeppsgossedans.* — 21 Auber: *Den stumma* (Elvira, Alfonso: fru Östberg, hr Rundberg) — 22 Gounod: *Faust*: (Margareta: frk. Klemming) — 24 Hallström: *Den Bergtagna* (Bergadrottningen frk. Wolf; Kark: hr Malmsjö) — 25 Méhul *Josef i Egypten*, skådespel med sång i 3 akter (Jacob, Joseph, Ruben, Simeon, Utobal: hrr Lundquist, Hagman, Sellgren, Linden, Janzon: Benjamin, en Coryphé: frk Holmstrand — **2:a** debut —, fru Lindström); Bizet: *Djamileh,* opéra-comique i 1 akt af Louis Gallet (Djamileh: frk. Ek; Harun, Splendiano, Slafhandlaren: hrr Lundmark, Linden, Grafström; en Almée frkn. Brandt) — 28 Boïeldieu: *Hvita frun på slottet Avenel.*

Vasa-Teatern. Febr. 26 Costé: *Kolhalarne,* 27, 28 Offenbach: *Riddar Blåskägg,* Opera-Buffa i 4 akter. (Riddar Blåskägg, kung Orre, grefve Ottomar, Popolani, Prins Saphir, Alvarez: hrr Kloed, Gründer, Hirsch, Johanson, Anderson, Clementson; Anna Stina, drottn. Milda, prinsessan Hermia, Heloïsa: frkn Petterson, fruar Bergström, Carlbeck, Cederberg.)

Södra teatern Febr. 27, 28, Auber: *Hälften hvar eller Hin ondes andel,* komedi i 3 akt. af E. Scribe: (Carlo Broschi: fru Olefine Moe, som gäst; Ferdinad VI, Rafael d'Estuniga, Gil Vargas, Fray Antonio, grefven af Medrano; hrr Svedberg, Lundahl, Strömberg, Frank, Lund; Maria Theresia af Portugal, Casilda: frkn. Johnsson, Ekström.)

Svea-Salen. Febr. Felix Dreyschocks konsert (bitr. fröken Riego.) Feb. 27

Berns' Salong. Febr. 27 Aug. Meissners beneficekonsert (för första ggn: *Jacobsson, John:* Festpolonäs; *Ropartz:* Meditation och Les Korrigans; *Friberg, F. A.:* Bellman Divertissement; *Meissner A.* »Militärsvärmeri», potpourri).

Musikaliska Akademien, orgelsalen. Febr. 28 fröken *Berna Schücks* 1:a Sångafton. (sånger och pianosolos; bitr. herr C. F. Lundquist, herr Em. Sjögren, musikälskarinnor.)

Kgl. operan har efter vår sista resumé haft att bjuda ett program, som upptager en repris efter lång hvila och en verklig nyhet: Méhuls »Josef i Egypten» och Bizets en-aktsopera »Djamileh». Méhuls gamla välbekanta opera med sin klara och sköna musik, full af allvar och känsla men blottad på allt effektsökeri, visar sig än i dag besitta förmåga att intressera, och detta till och med i än högre grad än det alster af nya franska skolan, Bizets verk, som gafs samtidigt och som såg dagen sextio år senare. Den snillrike kompositören till »Carmen», hvilken opera gick öfverscenen i Paris, tre år efter »Djamileh», har äfven i denna pjes visat sin stora förmåga af originela och träffande tonskapelser samt intressant och fängslande instrumentering men är i vissa delar matt, hvartill väl också den föga rörliga handlingen är skuld. De båda operorna ha hittills ej gifvits mer än en afton, då fröken Holmstrand debuterade som Benjamin i »Josef»; fröken Jungstedt lär skola alternera med henne i denna rol. Efter återgifvande af operorna skola vi yttra oss närmare om dem, hvartill vi nu sakna utrymme. Fröken Holmstrands debut som Zelida i »Konung för en dag» kan betraktas som en rätt vacker framgång. Med en vacker röst, som väl ännu tarfvar högre utbildning men som redan skötes ganska väl, förenade debutanten en öfverraskande förmåga att röra sig ledigt på scenen och gifva sannt uttryck i såväl sång som spel. Som Bergadrottningen i »Den Bergtagna» har fröken Wolf haft en uppgift, som löstes berömligt. De nya opera- och operettsaker, som framförts på Södra och Vasa-teatrarna ha vi ännu ej hunnit taga i betraktande.

Den sedan sitt besök för tre år sedan tillsammans med violinisten Sauret bekante och värderade pianisten Felix Dreyschock gästar åter vår hufvudstad och har haft en konsert på Sveasalen, dock fåtaligt besökt, troligen med anledning af att flere teaternyheter och Aug. Meisners beneficekonsert samma afton tog allmänhetens uppmärksamhet i anspråk. Hr Dreyschocks stora tekniska förmåga och fina smak, vann emellertid tillbörligt erkännande, och som komponist gaf han äfven prof på sin eminenta talang. Vid konserten biträdde förtjenstfullt fröken Riego, ackompagnerad af fröken Olga Kjellberg. Vid symfonikonserten d. 2 mars får man höra herr D. åter i Beethovens Ess dur-konsert.

Fröken Schücks 1:a sångafton gafs inför ett rätt talrikt auditorium, som gaf lejonparten af sitt bifall åt Sjögrens nya intresanta och särskildt i ackompagnementet harmoniskt originela ballad »Fogden på Tenneberg», samt åt herr Lundqvist för hans förträffliga utförande deraf. Likaså vann fröken Elin Strandberg rikt och välförtjent bifall för sitt om lika mycken teknisk förmåga som utsökt smak vittnande utförande af Prélude, Air och Rigaudon ur Griegs intressanta verk »Fra Holbergs tid». En annan qvinlig pianist återgaf med god framställning 3 af Sjögrens karakteristiska stycken ur op 15, »På vandring»; Sjögren var för öfrigt den ende svenska komponisten på programet. Fröken Schück sjelf lyckades bäst i de tyska sångerna och då stämman ej genom forcering förlorade i klang och tonsäkerhet. Applåderna efter soaréens slut tycktes visa att publiken var belåten med »sångaftonen».

Från in- och utlandet.

Kgl. Operan. »Trollflöjten», »Alphyddan» och »Regementets dotter» äro under närmaste tiden att emotse å operarepertoaren. I »Trollflöjten» kommer en ung bassångare, hr Borgstedt att sjunga Sarastros parti; Marie i »Regementets dotter» blir fröken Klemming. »Harald Viking» af And. Hallén är också under inöfning.

Fru Charlotte Strandbergs af oss förr nämnda afskedsuppträdande å Kgl operan lär komma att ega rum den 9:de dennes då hon, som sagdt, uppträder i två af sina förnämsta roller, som Betly i »Alphyddan» och markisinnan i »Regementets dotter.»

4:de kammarmusiksoaréen, den sista i serien af dem som under säsongen tillstälts af hrr Aulin, Sjöberg, Bergström och Carlson, gifves d. 7 mars, hvarvid man får höra två stråkqvartetter, Beethovens op. 74, Ess dur och Griegs i G moll samt sonat för violin och piano, G dur af Brahms, denna med biträde af en musikälskarinna.

Filharmoniska sällskapets nästa konsert kommer att upptaga Gounods kantat »Gallia», som här ej förut varit gifven. Denna kantat skrefs efter tyskfranska kriget och till öppnandet af verldsutställningen 1871 med ord ur Jeremias' klagovisor.

Vår Musikbilaga n:o 1 för året innehåller, såsom man ser å första sidan, bl. a. *Visa* och *Koral* af vår snillrike tonsättare August Söderman, (förut ej utgifna i tryck). Den förra har mycket länge varit förkommen och efter 32 år upptecknats ur minnet af vår bekante och värderade sånglärare och tonsättare Fritz Arlberg, en tillförlitlig auktoritet för sångens äkthet och rätta återgifvande. Koralen, en efterlemnad komposition, är troligen, alldenstund han bär underskriften »Göteborg d. 29 aug. 1855», skrifven på beställning af Mosaiska församlingen derstädes för den nya synagogans invigning. Herr Arlberg har nämligen meddelat oss, att Söderman, då de sammanträffade under Stjernströms sejour derstädes nämnda år, visat honom en koral skrifven för sagda ändamål. Koralen har utförts här, med någon för tillfället nödig förändring, d. 20 dec. 1888 vid Norra latinläroverkets terminsafslutning af dess elever under sångläraren dir. Bergs ledning.

Granadas dotter är titeln på en ny opera, som komponeras af prof. Ivar Hallström; texten dertill är skrifven af intendenten Henr. Christiernsson.

Utmärkelser. Kamreraren vid de k. Teatrarna *G F. Törner* har erhållit guldmedalj af åttonde storleken med inskrift »Illis quorum meruere labores» till belöning för det oegennyttiga sätt, hvarpå han i mer än 36 år vårdat de k. teatrarnes arbetares och betjentes sjuk och begrafningskassa, äfvensom för hr Törners långvariga och förtjenstfulla verksamhet i teaterinstitutionens tjenst.

— Kompositören *Andreas Hallén* har blifvit utnämnd till riddare af Dannebrogen. Edvard Grieg erhöll samtidigt denna utmärkelse.

Upsala. Filharmoniska sällskapet här gifver onsd. d. 6 mars sin årskonsert, af gammalt kallad »midvinterskonserten», hvarvid uppföres Mendelssohns »Den första valborgsmessonatten». Dessutom uppföres en komposition af en af våra yngre kompositörer, doktor Carl Valentin i Göteborg, till poemet »Brudfärd» af Artur Fitger.

Som solister vid konserten komma förutom musikälskare att låta höra sig fru Julie Montgomery samt barytonisten hr Oscar Lejdström.

Köpenhamn. Fröken *Clara Skytt*, den äfven här fördelaktigt kända, danska altsångerskan, elev af Fritz Arlberg, har nyligen uppträdt här å k. teatern som gäst i Azucenas parti. Platstidningarne berömma enigt den fenomenala stämman, den ypperliga skolan och den konstnärligt helgjutna framställningen i både spel och sång. Fröken Skytt skulle sedan sjunga i »Martha» jemte fröken Rothe samt hrr Nordal Brun och Alfred Lange.

Paris. Å Stora operan kommer med det snaraste Saint Saëns' nya opera »Ascanio» att gå öfver scenen, äfvensom Ambr. Thomas' nya ballett »Miranda». (La Tempête.)

Fröken Ida Byström, som i Paris genom allvarliga studier för framstående lärare utbildat sin vackra kontraaltstämma, berättas nyligen ha med mycken framgång sjungit i Madelaine-kyrkan i Paris »O Jesu Deus Pacis», altsolo af Haydn, samt altstämman i en duo för kontraalt och sopran, »Tantum Ergo», arrangerad af Dubois, organist vid samma kyrka och lärare vid konservatorium i Paris.

Våra sångartister i utlandet. *Sigrid Arnoldson* har jemte impresarien Fischhof nyligen besökt Wien, hvarifrån hon skulle fara till Triest, för att der gifva gästföreställningar. I midten af mars väntas hon åter till Wien, för att der åtminstone konsertera. — *Alma Hultcrantz* studerar i Newyork för *Theodor Björksten*, som der är så uppburen, att knappast någon soaré gifves i Newyorks fina societé, utan att han blir anmodad att sjunga. Han anses såsom stadens skickligaste sånglärare för närvarande. — Fröken *Maria Dahl* (syster till kompon. Adrian Dahl), som studerat sångkonsten i Paris och vid ett par tillfällen låtit höra sig å konserter här hemma, idkar för närvarande sångstudier i Milano och kommer innan kort att debutera derstädes såsom Lucie i Donizettis bekanta opera. — *Arvid Ödmann* uppträdde den 5 Febr. på Köpenhamns k. teater såsom Melchthal i »Wilhelm Tell» och vann mycket stort bifall. — *Henrik Westberg*, den svenske tenorsångaren, har nyligen uppträdt såsom »Lohengrin» på Stadttheatern i Stettin och gjort så stor lycka, att kritiken ställer honom i jemnbredd med Tysklands bästa Wagner-sångare. Han är nu anställd der för nästa vinter. — *Johannes Elmblad* är af den bekante Wagner-impresarien Angelo Neumann engagerad för en Niebelungen-turné i S:t Petersburg, hvari bl. a. de utmärkta Wagner-artisterna fru Malten och hr Vogl skola deltaga. Förslaget omfattas i Petersburg med så stort intresse, att för första föreställnings-cykeln alla platser äro upptagna.

Filip Forstén har i början af detta år låtit höra sig på en Lucca-konsert i München samt vid slutet af året i Wien å sin egen konsert derstädes och på båda dessa ställen skördat stort bifall. Münchener allgem. Zeitung yttrar om honom följande: Hr Forstén eger en utomordentligt tilltalande baryton af ädel klangfärg och mycket betydande skola. Hela hans, mer på det elegiska än på det passionerade anlagda, sångsätt erinrade lifligt om den lugna och lugnande melodiström, som en gång fängslade och förtjuste alla Europas större städer, der den framfördes af herr Forsténs landsmaninnor, den oförgätliga Svenska damquartetten, särdeles berömmes det förträffliga sätt, hvarpå denne svenske hofoperasångare, som redan eger ett berömdt namn, behandlar de tyska sångerna». Hr F. sjöng vid detta tillfälle sånger af Schubert, Schumann och Brahms samt en neapolitansk visa ur Saint Saëns' »Le timbre d'argent», som slog mycket an.

Edvard Hanslik yttrar om honom efter Wien-konserten: »Gårdagens konsert, som gafs af svenska hofoperasångaren hr Filip Forstén, egde rum för en talrik och vald publik. Denne sympatiske och smakfulla sångares triumfer sedan förra vintern här i Wien, visade sig också denna gång vara honom trogna. Ja, verkan af hans föredrag bevisades vara ännu bättre denna gång emedan stämman klingade betydligt kraftigare i Bösendorfer-salen än den gjorde i den stora Musikvereinsalen. Hr Forstén hade sammanstält ett mycket intressant program, som han lika mästerligt utförde på 3 språk (tyska, franska och svenska). Hans mjuka, varma, från all tillgjordhet och öfverdrift fria föredrag, lämpar sig bäst för sånger af lugn och innerlig känslostämning. Han tilltalade omedelbart i sångerna »Nacht und Träume» af Schubert, »Wie melodien» af Brahms och några norska visor af Kjerulf. Dock fann han äfven för det käcka galanteriet i Schumanns» Hidalgo» och den skalkaktiga ömheten i Brahms »Ständchen» det riktiga uttrycket. Hr Forstén måste efter stormande inropningar föredraga ett par extranummer och erhöll efter sista sången en praktfull lagerkrans, smyckad med band i de svenska och österrikiska färgerna.

Edinburgh. Från d. 11 dec. förra året till d. 28 jan. d. år har här gifvits en serie af sex konserter, föranstaltade af hofmusikhandlaren Paterson & Son. Konserterna ha ordnats och ledts af herr Aug. Manns, direktör för kristallpalatskonserterna i London, och hvars orkester är mycket berömd. Solister af första rang hade engagerats såsom biträdande, bland dem den berömde violinisten Marsick och sångerskan fru Nordica. Särskildt uppseende väckte på ett par af dessa konserter en tjuguårig komponist hr. *Hamish MacCunn* genom en kantat »Bonny Kilmeny», för soli kör och orkester, en »Balladouverture» (»The Dowie Dens ò Yarrow) samt en »Orkester-ballad» (»Ship ò the Fiend»). Man förespår den unga mannen, som röjer mycken begåfning, stor framgång som tonsättare när hans talang kommit till rätt utveckling.

Dödsfall.

Gungl, Joseph, bekant danskomponist och orkesteranförare, f. den 1 dec. i Zsambek (Ungarn), † d. 1 febr. i Weimar hos sin dotter, operasångerskan fru Naumann-Gungl. Först hautboist och sedan direktör för ett österrikiskt regemente gjorde han med sitt kapell vidsträckta konsertresor. Han uppsatte 1843 i Berlin en egen orkester, med hvilken han äfven besökte Amerika 1849, blef 1850 kgl. musikdirektör, 1858 militärkapellmästare i Brünn, lefde sedan 1864 i München och bosatte sig 1876 i Frankfurt a. M. Gungls dansmusik åtnjuter ännu stor och förtjent popularitet. År 1871 konserterade han med sin orkester på Hasselbacken.

Levita Gustave, utmärkt pianist i Paris, afled der nyligen endast 32 år gammal efter att nyss ha återkommit från en framgångsrik konserttur i Sydamerika. Han hade studerat vid konservatoriet i Wien, var någon tid professor vid Warschaus konservatorium men flyttade snart till Paris der han blef en ansedd pianolärare.

I herrar Sånglärares benägna åtanke rekommenderas den i bokhandeln nyligen utkomna andra upplagan af;

Sånglära för folkskolor och allmänna läroverkens lägre klasser.

af

N. Hagström.

Lärare i sång och musik vid Helsingborgs L. Allmänna läroverk.

Första kursen pris 1 krona.

Flere framstående fackmän både inom och utom landet hafva vitsordat denna sångbok och torde nedanstående omdömen om densamms beaktas.

Ehuru förevarande Sånglära är afsedd för skolan har den dock sin nytta för dem, som studera sången i en högre mening, eller som önska ernå artistens ståndpunkt. Det gäller för hvarje sångare att i främsta rummet ega en väl ordnad andhemtning jemte en tydlig artikulation för att kunna väl frambära det som skall sjungas.

Till en god vägledning härvidlag tjena de af författarne gjorda antydningarne om andhemtningen jemte de afbildningar, som framställa *munnens* och *läpparnes* olika ställning, för de olika vokal och konsonantljuden. Munnen och läpparne såsom resonansbildare äro för tonens tydlighet och skönhet väsentliga faktorer och lika vigtiga, som någonsin andhemtningen är för tonens rätta bildande.

Och då för båda dessa till sångkonsten hörande delar framställas, i afdelningen 2 »Om tonbildnings- och språkljudöfningar», sunda principer af författaren, anser jag en hvar, som med allvar önskar arbeta sig fram till konstens mål, böra göra sig bekant med denna »Sångläras» värderika innehåll, synnerligast som framställningen är både klar och lättfattlig.

Stockholm den 15 Febr. 1889.

Hugo Beyer.
Sånglärare.

»Undertecknad, som vid sångundervisningen i Karlstads h. allm. läroverk under flera år användt »Sånglära för folkskolor och allmänna läroverkens lägre klasser» af N. Hagström, får härmed intyga, att läroboken befunnits för ändamålet särdeles lämplig, hvadan den med fullt berättigande torde kunna rekommenderas till herrar sånglärares beaktande. Den nyligen utkomna andra upplagan af lärobokens första kurs har tillökats med två nya afdelningar, af hvilka den ena innehåller »tonbildnings- och språköfningar», särdeles lämpliga att befordra ett mera vårdadt sångsätt än det som vanligen förekommer i våra skolor, och den andra enstämmiga sångstycken, afsedda för öfningarna i gehörsång, hvilka, enligt författarens undervisningsplan, på ett lägre stadium böra användas omvexlande med de öfriga i boken förekommande öfningarne. Genom begge dessa nya afdelningar har bokens värde utan tvifvel i väsentlig grad ökats. Författarens förord till andra upplagan torde för den mindre erfarne sångläraren vara särdeles beaktansvärdt.

Karlstad den 19 Jan. 1889.

C. W. Rendahl.
Musikdirektör.

Det är en sak för sig att skrifva sångböcker till skolornas bruk. Det göres oupphörligen försök i detta hänseende af dem, som hafva musiken till sin hufvuduppgift, hvilket härleder sig från den oriktiga uppfattningen, att, blott man har förutsättningarna för att vara musiker, så har man på samma gång betingelserna till att leda sångundervisningen i skolorna och dermed berättigandet att utgifva sångböcker. Ett är att vara musiker — ett annat att vara sånglärare i skolan och skolsångboksutgifvare. Den första egenskapen medför långtifrån alltid qvalifikationer till den sista. Skolan har sina egna särskilda uppgifter och sina särskilda medel till dessas uppnående, hvilka man måste hafva i grund och botten studerat och för hvilkas tillegnande man måste ega naturliga anlag för så vidt man vill tänka på att utgifva böcker till skolans sanna kraf och nytta.

Det är glädjande, när förmågan som musiker paras med den pedagogiska insigten; då först äro alla betingelserna gifna för en fruktbringande verksamhet i skolans tjenst, men också först då bör man sjelf tänka på att blifva utgifvare af sångböcker, hvilka ju icke allenast skulle vara uttryck af musikalisk smak, utan på samma gång kännetecknа sig såsom norm och rättesnöre för undervisningens hela form och ledning.

Herr Direktör Hagström, som i dessa dagar utgifvit en sångbok med titel: »Sånglära för folkskolor och allmänna läroverkens lägre klasser», förenar hos sig alla betingelserna för att tillfredsställande lösa denna uppgift. Herr H. är en ansedd sånglärare och en genombildad musiker, som med värme och lefvande intresse sysselsatt sig med skolsångundervisningen och i detta hänseende gjort omfattande studier, hvilka nu bära god frukt. För några år sedan hade jag sjelf tillfälle att öfvervara en sångtimme i Helsingborg vid dess h. allm. läroverk, och jag vill uttala mitt varmaste erkännande af de resultat, hvartill Herr H:s förträffliga undervisning har fört.

Det föreliggande arbetet »Sånglära» är på sätt och vis ett nytt system, idet han deri upptagit och inordnat »Språkets ljudlära», hvarmed han afser att uppnå ett tydligt och vackert uttal af sångtexten. Med detta mål för ögonen har Herr H. utarbetat goda och tydliga teckningar, hvilka framställa munnens form och ställning vid uttalandet och sjungandet af de olika vokalerna.

Vid sidan af dessa öfningar innehåller boken en hel musiklära, skrifven och ordnad med skolsången för ögonen.

Herr Direktör Hagströms »Sånglära» är ett värdefullt bidrag och hjelpmedel till sångundervisningens befrämjande i skolorna, och ingen sånglärare vid dessa borde underlåta att göra sig bekant med densamma; detta skall alltid vara ett sannt nöje.

Kjbh. den 10 November 1888.

W. Sanne.
Sånginspektör.

Pianomagasin.

Flyglar, Pianinos, Tafflar och **Orglar** från in- och utländska utmärkta Fabriker **till de billigaste** priser. För instrumentens bestånd ansvaras.

Äldre Pianos tagas i utbyte.

OBS. Ständigt lager af **Flyglar** från Blüthner och **Pianinos** från G. Schwechtens berömda fabriker.

Gust. Petterson & Komp.

38 Regeringsgatan 38.

☛ **Flyglar, Tafflar** och **Pianinos** från **J. G. Malmsjö.**

Nytt i instrumentväg!

Hos **Palm & Stadling,**

40 Malmskilnadsgatan 40,

inkomna Pianinon från Hofleverantör Franckes i Leipzig berömda fabrik, försedda med

Paul von Jankós patentklaviatur,

hvars förnämsta företräden framför den vanliga äro: handens naturliga läge, derigenom att tummen rör sig på ett längre register än de öfriga fingrarne, hvilka ej heller behöfva föras in emellan halftonerna, större anslagsvidd, så att en barnhand lätt griper oktaven, fingersättningens likhet i alla tonarterna samt förhöjd säkerhet i anslaget.

PEDALPIANINON,

afsedda för orgelelever.

Lager af Flyglar, Pianinon och Orglar från 10 berömda utländska firmor.

Stort lager af **Gitarrer,** Violiner, Flöjter, Klarinetter, Dragspel m. m.

Billiga priser! Lätta betalningsvilkor!

PALM & STADLING,

40 Malmskilnadsgatan 40.

RUD. IBACH SOHN,

Kgl. Preussisk Hofpianofortefabrik.

Barmen, Neuerweg 40. (Grundad 1794).

Flyglar och Pianinos

hvarje storlek och utstyrsel. Hålla utmärkt stämning. Solidaste konstruktion, ädel, stor sympatisk ton. Absolut garanti. Kataloger etc. gratis och franco.

Albumblad

5 melodiska tonstycken för Piano (Romance. Humoresk. Perpetuum mobile. Aftonstämning. Marche Triomphale)

af

Adrian Dahl,

finnes att köpa å **Svensk Musiktidnings expedition,** Olofsgatan 1, samt hos hrr musikhandlare och bokhandlare i landsorten. Pris 1 krona

Dessa vackra pianostycken af den nu genom flere omtyckta arbeten bekante tonsättaren kunna med skäl rekommenderas åt våra pianister.

INNEHÅLL: Pianot, dess historik, teknik och utveckling af stilen. — Teaterfrågan. — Aug. Södermans manuskriptsamling af A. L. — Följetong: Barberaren i Venedig af W. Meisel. — Djamileh af G. Bizet. — Från Scenen och Konsertsalen. — Från in- och utlandet. — Annonser. — Dödsfall.

STOCKHOLM, O. L. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1889.